

Anskydning af kortnæbbet gås - opdatering 2016

Notat fra DCE - Nationalt Center for Miljø og Energi

Dato: 9. maj 2016

Jesper Madsen og Lars Haugaard

Institut for Bioscience

Antal sider: 5

Faglig kommentering: Tommy Asferg
Kvalitetssikring, centret:
Susanne Boutrup

AARHUS
UNIVERSITET

DCE - NATIONALT CENTER FOR MILJØ OG ENERGI

Tlf.: 8715 0000
E-mail: dce@au.dk
<http://dce.au.dk>

Indhold

1.	Baggrund og formål	3
2.	Metoder	3
3.	Resultater	4
4.	Diskussion og perspektiver	4
5.	Referencer	5

1. Baggrund og formål

Den kortnæbbede gås overvintrer i Danmark, Holland og Belgien og passerer gennem Norge efterår og forår. Bestanden forvaltes efter en europæisk adaptiv forvaltningsplan for trækkende vandfugle (i regi af Vandfugleaftalen, AEWA)(Madsen og Williams 2012). Det er første gang, denne type forvaltningsplan realiseres i Europa. Én af planens målsætninger er, at anskydning ved jagt skal reduceres. Gæssene har jagttid i Danmark og Norge, så det er op til danske og norske jægere at sørge for, at jagten udføres med mindst mulig risiko for anskydning.

Forud for 1997 fandt Aarhus Universitet, at 36% af de voksne og 25% af étårsfuglene havde hagl i kroppen, når de blev røntgenfotograferet ved fangst i Danmark under forårstrækket. Det udløste en national handlingsplan til reduktion af anskydning, som gav positive resultater. Frem til 2005 faldt anskydningsraten til 18% for de voksne og 10% for ét-årsfuglene (Noer m.fl. 2007). Ved gentagelse af røntgenfotograferinger i 2009 og 2011 fandtes imidlertid en stigning til 22% og 9% for de to aldersgrupper. Det udløste en fornyet dansk kampagne til reduktion af anskydning (i regi af Naturstyrelsen og med opbakning af Danmarks Jægerforbund). I 2014-2015 var anskydningsraten faldet til 19% og 6% (Holm m.fl. 2015).

I 2016 er der igen foretaget røntgenfotografering for at overvåge niveauet af anskydninger. Formålet med dette års røntgenfotografering var at få en yderligere opfølgning på resultatet fra 2015. Det skete efter ønske fra den internationale arbejdsgruppe for den internationale forvaltningsplan for kortnæbbet gås.

Røntgenfotograferingen i 2016 er udført med økonomisk støtte fra det norske Miljødirektorat og Naturstyrelsen. Ingunn Tombre, NINA takkes for støtte til den faglige udførelse og Skogn Folkehøgskoles linie for Jakt og Fiske for deltagelse i fangsterne og logistisk støtte. Endvidere tak til en række frivillige deltagere i fangsterne: Paul Harald Pedersen og Bjørnar Wiseth, Fylkesmannen i Nord-Trøndelag, Ove Martin Gundersen, Norges Bondelag, Endre Alstad, Norges Jeger og Fiskerforbund, Lars Waade, Indherreds Grundejerlaug for gæss og rektor for Skogn Folkehøgskole, Paul Shimmings, Iben Hove Sørensen og Niels-Erik Jørgensen, Danmarks Jægerforbund, Vianney Goma samt til kolleger fra DCE/Aarhus Universitet.

Fangst af gæs er udført med tilladelse fra det norske Forsøgsdyrsudvalg og Miljødirektoratet. Lodsejerne Arne Bjørgum, Ekne og Johan Holan, Skogn, takkes for at have stillet arealer til rådighed for fangsterne og for assistance med fodring med korn.

2. Metoder

Røntgenfotograferingen sker i forbindelse med kanonnet-fangst af gæs, hvor de indfangne fugle køns- og aldersbestemmes (opdelt i ét-årsfugle og ældre fugle) og mærkes med stålringe og plastikhalsringe. Frem til 2014 blev fangsterne udført på forårsrasteplasser for kortnæbbet gås i Danmark, men pga. et stigende antal bramgæs i disse områder blev det svært at fange tilstrækkeligt store mængder kortnæbbede gæs. I 2015 og 2016 blev fangsterne derfor flyttet til Nord-Trøndelag i Norge, hvor stort set hele bestanden af kortnæbbet gås er samlet fra midten af april til midten af maj (og her forekommer ikke bramgæs). På fangstpladserne blev der spredt korn i ca. en uge forud for fangsten for at lokke gæs til området.

Til brug for undersøgelse i relation til indskudte hagl blev benyttet mobilt røntgenanlæg (i 2016 et AGFA-anlæg tilhørende Institut for Bioscience, DR DX-D 40G / VET 20 BT; sammenligneligt med anlæg anvendt i 2014-2015). Anlægget er digitalt og giver mulighed for analyse "on-site", og endvidere lagres billeder i højopløsning til senere dokumentation (med halsringkode som ID). Alle fugle blev kontrolleret for indskudte hagl ved selve fotograferingen og efterfølgende blev datamaterialet kvalitetssikret ved gennemgang af samtlige digitale billeder.

3. Resultater

I dagene 28.-29. april 2016 blev der ved tre fangster med kanonnet indfanget 351 kortnæbbede gæs. Røntgenfotograferingen viste, at blandt ét-årsfuglene, der kun har oplevet én jagtsæson, havde 4 ud af 100 individer (4,0%) hagl i kroppen. Blandt de ældre fugle havde 45 ud af 251 (17,9%) hagl i kroppen. Dette er et svagt fald i forhold til 2014-2015, hvor der ved lignende fangst blev fundet hagl blandt 6,3% af étårsfuglene (n=80) og 19,2% af de ældre fugle (n=334). Hverken for étårsfuglene eller de ældre fugle er forskellen dog statistisk signifikant (étårsfugle: $\chi^2=0,118$; $df=1$; $p=0,731$; ældre fugle: $\chi^2=0,074$; $df=1$; $p=0,786$; med Yates korrektion). I forhold til 1990'erne repræsenterer dette imidlertid et markant fald, lige som niveauet er lavere end i 2009-2011 (se Holm m.fl. 2015).

4. Diskussion og perspektiver

Resultatet af røntgenfotograferingerne i 2016 viser, at de positive tendenser fra 2014-2015 med nedgang i anskydningsfrekvensen holder stik. Resultaterne fra de seneste år er ydermere positive, fordi jagttrykket på bestanden, defineret som andelen af bestanden som nedlægges, er steget markant de senere år. Det er sket i et forsøg på at reducere bestanden i retning af det bestandsmål på ca. 60.000 individer, som landene bag den internationale forvaltningsplan er blevet enige om. På grund af det stigende jagttryk kunne man derfor forvente en stigning i anskydningsfrekvensen. Det er imidlertid ikke sket. Hvor jægerne i 1990'erne anskød én gås for hver gås, der blev nedlagt, var forholdet i 2014-2015 omkring 1:7 (Holm m.fl. 2015). For 2016 foreligger der endnu ikke en vurdering af det eksakte jagttryk i den forudgående jagtsæson.

Årsagen til det markante fald i anskydning må primært tilskrives ændrede jagtvaner hos jægerne. I Danmark blev der indført en national handlingsplan til reduktion af anskydning i 1997. I planen indgik træning af jægere i afstandsbedømmelse, skydetræning under realistiske forhold og skærpede krav til jagtprøven, og der blev lavet en målrettet informationskampagne. Det gav hurtigt positive resultater (Noer m.fl. 2007). I de senere år er der i både Danmark og Norge opstået en øget interesse for at dyrke effektiv gåsejagt, med brug af lokkegæs og lokkekald, og jægere arbejder ofte i teams, så man kan supplere hinanden. Det medfører kortere skudafstande, sikrere skudafgivelse og større chance for at få ram på en fugl, som blev anskudt.

Der er dog stadig mulighed for yderligere reduktion i anskydningsfrekvensen, og det er nødvendigt for at opfylde målsætningen i den internationale forvaltningsplan om fortsat reduktion af anskydning. Både Norges Jeger og Fiskerforbund og Danmarks Jægerforbund vil forud for den kommende jagtsæson iværksætte oplysningskampagner, og der vil blive arrangeret konkrete kurser i effektiv gåsejagt.

5. Referencer

Holm, T.E., Haugaard, L., Madsen, J. & Clausen, K.K. 2015. Anskydning af vildt. Undersøgelser 2013-2015. Aarhus Universitet, DCE - Nationalt Center for Miljø og Energi, 24 s. - Teknisk rapport fra DCE - Nationalt Center for Miljø og Energi nr. 70. <http://dce2.au.dk/pub/TR70.pdf>

Madsen, J. & Williams, J.H. 2012. International Species Management Plan for the Svalbard population of the pink-footed goose *Anser brachyrhynchus*. AEWA Technical Report 48. African-Eurasian Waterbird Agreement, Bonn, Germany.

Noer, H., Madsen, J. & Hartmann, P. 2007. Reducing wounding of game by shotgun hunting: effects of a Danish action plan on pink-footed geese. - *Journal of Applied Ecology* 44: 653-662.